

Eldrid Lunden

TILL SVENSKA AKADEMIEN

Det är en stor ära att tilldelas Svenska Akademiens Nordiska pris. Hjärtligt tack!

En prisutdelning som den här är en enastående händelse i ett författarliv. I år äger den dessutom rum under ovanligt särpräglade omständigheter, i och med att vi lever i en pandemi som kommer att bestämma premisserna för vårt liv under lång tid framöver. Vilka kopplingar det går att göra mellan litteraturen och omvärlden i en sådan situation är förstås en öppen fråga. Men sambandet finns ju där; till exempel har det i Norge kommit ut flera romaner vars intrig placerats in i en pandemi. Man kan också se en revitalisering av värdefrågorna i samhällsdebatten och en aktualisering av handlingsmönster/strategier vars bästföredatum länge har ansetts vara passerat. Dessa reaktioner har lett till optimism och stöduttalanden för framtiden ... jag vill gärna anmäla också mig själv och min personliga optimism.

Den situation som vi upplever är inte riktigt densamma som under tidigare pandemier, sägs det, gång på gång. Javisst, naturkatastrofer har väldigt varierande utsträckning och omfattning; om inte naturen hade kompenserat för överraskningar och olyckor med en rimligt stabil överlevnadsförmåga hos människan, då hade det kunnat se farligare ut; men här rör det sig lyckligtvis om en kompetens som inte låter sig brytas ner så lätt.

Människor som lever i områden som drabbats av ras och översvämningar ges sällan möjlighet att lägga sådana realiteter "i glömskans bok". Raset eller översvämningen kan ödelägga hus och hem, om och om igen. Men folk återuppbygger det som gått förlorat; inte främst därför att det blir en tryggare plats att bo på, utan därför att de upplever att det är här de har sitt liv. Också barn kan bli förtroliga med och fascineras av farliga naturkrafter som inte går att välja bort; från min egen barndom har jag ett minne som detta:

Det är sommar och sol, och hela familjen arbetar ute på ängarna. Då kunde min bror och jag plötsligt stanna upp, och en av oss säger: Tänk om världens största häst kom springande emot oss nu! Ja. Och den hästen kom! Det var en ljus fjording som liknade fars häst; den var enormt hög och kanske hundra meter lång och kom galopperande i luften ovanför dalen. Bilden är solfylld, utan ljud,

och jag var tvungen att blunda och stänga av innan hästen kom alltför nära. Det är frestande att tillägga att den här bilden (eller filmen) knappast behöver någon fotnot till vårt beramade undermedvetna. Framför allt visar den att vi har större förmåga att uppleva dagsklara och samtidigt komplexa erfarenheter än vad vi oftast räknar med.

Dessa strödda tankar vill jag avrunda med några citat från Henry David Thoreau. De handlar om sammanhangen i det dagliga livet, och de kan fungera som påminnelse såväl i krissituationer som för en privilegierad pristagare här och nu.

Henry David Thoreau, (utdrag från *Walden*, omsatt av Eldrid Lunden, 2004)

Naturen er like godt tilpassa svakheit som styrke. Den er i balanse. Utan vakthald. Utan stress

*

Å vere vaken er å vere levande

*

Sola er einsam bortsett frå når det er tåke. Då ser vi to soler. Den eine er falsk

*

Heile livet vårt er forbløffande moralsk. Der herskar aldri våpenstillstand mellom dygd og last

*

Etter ei still natt, vakna eg opp med ei kjensle av at eit spørsmål hadde blitt stilt til meg, og at eg fåfengt hadde prøvd å finne svar i søvne. Men naturen, all skapningens livgjevar, var alt på vindauga, med mildt og roleg ansikt. I dette ansiktet var det ingen spørsmål og ingen svar. Snøfonnene ute på markene hadde berre ein ting på hjarta: Framover!

*

Oppfatningane våre av det lovbundne, og om harmoni gjeld berre svært enkle tilfelle der reknestykka våre stemmer. Men langt vidunderlegare er den

harmoni som kjem av eit stort antall lover som vi enda ikkje kjenner. Som synest å kjempe mot kvarandre, men som i realiteten alle samarbeider

*

Skaparen av vår jord tok patent på eit einaste blad. Kven kan tyde den hieroglyfen slik at vi endeleg ein gong kan bli i stand til å vende eit blad

Översättning: John Swedenmark

Citaten är hämtade från en essä av Eldrid Lunden om Thoreau. Istället för att översätta en översättning bifogas här en ordlista till hjälp för läsaren:

tilpassa ~ anpassad till
tåke ~ dimma
våpenstillstand ~ vapenstillestånd
skapningen ~ skapelsen
livgjevar ~ livgivare
vindauga ~ fönstret
snøfonnene ~ snömassorna
framover ~ framåt
det lovbundne ~ lagbundenhet
reknestykka stemmer ~ matematikuppgifter går ut
lover ~ lagar
synest å ~ verkar
kven ~ vem
endeleg ~ till sist